ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ПАВЛОДАР МЕМЛЕКЕТТІК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ

Тақырыбы:
Қазіргі қазақ өлеңінің тілі

Орындаған: ҚТӘ-41 тобының студенті
Белгібаева Айнагүл

Павлодар 2015

Шеберлік – нағыз маман суреткерге тән. Шеберлік болмаған жерде суреткелік, даналық та жоқ. Өмірдегі шын шеберлікке апарар жол еңбек. Шын шебер шеберленген сайын қинала, терлей түсіуі тиіс, себебі шеберлік шексіз.

Жапон суретшісі Хоку-сай: “ 6 жасымнан бастапсурет салдым, 50 жастағы салған суреттеріме көңілім толмады. 73 жасымда суреттің сырын ұға бастадым, тоқсанда терең түсіне бастадым.”

Шабыт болмайынша шеберліктен ештене шықпайды. Адам биік мақсатқа, асыл мұратқа тек шабытты еңбек арқылы ғана жетпек.

Қ. Жұмалиев. Әдебиет теориясы – Алматы. – Мектеп, 1969 жыл :

Көркемдегіш құралдар:

теңеу

эпитет

параллелизм

фигура

троп

Троп: ирония, гипербола (әсірелеу), литота, метафора, кейіптеу, метонимия, синегдоха, сарказм, символ, аллегория.

Фигура (айшықтау): арнау – жарлай, сұрай (риторикалық), зарлай; қайталау – анафора, эпифора, еспе қайталау, жай қайталау; антитеза (шендестіру), градация (дамыту), эллипсис (сөз тастап кету).

Параллелизм: психологиялық, синтакситік.

З. Қабдолов. Сөз өнері:

Ажарлау: ассонанс, аллитерация, эпитет, теңеу.

Троп (құбылту): метафора, кейіптеу, символ, аллегория, синегдоха, метонимия, сарказм, ирония, гипербола, литота, табу, эфемизм, перифраз.

Фигура: арнау – жырлай, арнай, сұрай; қайталау – жай, еспе, әдеби, кзекті; антитеза; градация – түйдектеу, баяндау; инверсия; эллипсис; параллелизм.

Кенжебай Ахметов:

Көркемдегіш құралдар: троп (құбылту), поэтикалық айшықтау.

Троп: метафора, кейіптеу, аллегория, метонимия, синегдоха, гипербола, литота, ирония, сарказм, перифраз.

Поэтикалық айшықтау: риторикалық сауал, риторикалық жарлау, риторикалық лептеу, анафора, эпифора, түйісу (еспе қайталау), үстемелеу (градация), параллелизм, шендестіру, эллипс, инверсия.

Ахмет Байтұрсынов:

Көркемдегіш құралдар: көріктеу, меңзеу (көрнекілеу), әсерлеу (өте асыру, я өте кеміту).

Көріктеу: айқындау (қара Мұқан, сары Мұқан), көркейту // көркейте айқындау (Алтай түлкі – ақ – сұңқар)

Меңзеу: теңеу (әншейін, әдейі), ауыстыру – кейіптеу, алмстыру, бернелеу (мысалмен айту), бейнелеу (бернелеудің кіші түрі).

Әсерлеу: мегзеу, әсерлеу (лептеу) – арнау (сұрай, зарлай, жарлай); қайталау (жай, еспе), шендестіру, дамыту, түйдектеу (әр сөзге көп ой сыйғызу), кекесіндеу – зілсіз (ойын, қулық, әзіл), зілді (ажуа, келеке); бүкпелеу (сөзді ашып айтпай ұшын көрсету).

Қасым Аманжолов

Кең далам – дастарқаным – атамекен,
Зейінді асқар тауым көкірегі кең.
Лебіңмен оттай ыстық тартасың кеп,
Тіріліп іздегендей мені әкем.

(эпитет, метафора, теңеу, кейіптеу)

Сарыарқа самалды тау, сырнайлы өзен,
Сағындың сен де мені, айтпай сезем.
Айбарлы ақсақалым Алатауым,
Күт мені, сабырлы оймен, түңілме сен.

2 шумақты, 4 тармақты, 3 бунақты, 11 буынды, қара өлең ұйқасты

Төлеген Айбергенов

Ұқсаған көктегі ай асқан шамға – (метафора)
Аспанға бейне шоқтан басқан таңба.
«Жұлдыздан жез шегедей жымыңдаған» (теңеу)
Шашылған ақ шекердей дастарқанға.(теңеу)
Көк әуе - көзі қыздың москвалық, (эритет, метафора)
Бұлт жатыр биік таудан жастық алып. (эпитет, кейіптеу)
Қаңтардың қалшылдаған қатты аязы (эпитет)
Барады тәнді үсітіп, тасты қарып.
Суықтан дала жатыр тымауратқан, (кейіптеу)
Мұртына теректердің қырау қатқан. (метафора)
Айналып қуғыншы жел жүгіріп жүр, (эпитет, кейіптеу)
Әупілдеп үрген иттей құр аулақтан.(теңеу)
Аяздан алма жүзі арайланып, (метафора)
Жүр әне, күзетші шал қора айналып.
Дәл қазір нені ойлап түр екен ол,
Телміріп бір нүктеге қарай қалып?..

1 шумақты, 16 тармақты, 3 бунаұты, 11 буынды, аралас ұйқасты өлең

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қ. Жұмалиев. Әдебиет теориясы. Алматы, 1960
2. З. Қабдолов. Сөз өнері. Алматы, 2007
3. http://adebiportal.kz/
4. “Жұлдыз” журналы, 2015 жыл, 4-сәуір